

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

סיכום פרק טו'

מנחות, נסכים, חלה, שגגת ציבור, חטאת יחיד, פרשת המקושש עצים בשבת, מצוות ציצית

מנחות ונסכים (א'-ט"ז):

- "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" – רש"י: בישר להם שיכנסו לארץ.
- דבר זה היווה עידוד להורים שעתידיים למות במדבר ולבנים מתחת לגיל עשרים האמורים להיכנס לארץ שאכן דבר זה יתגשם.
- סוג הקורבן מבחינת המזבח: א. עולה: נשרף כליל (כולו) לה'. ב. זבח: שלמים. הקורבן מתחלק בין המזבח (ה'), הכהן, והאזרח המקריב.

סוג הקורבן מבחינת המקריב:

- א. קרבנות רשות: (1) נדר – שאמר הרי בהמה זו לקורבן. (בהמה מסוימת נבחרה לקורבן). (2) נדבה – שאמר הרי עלי להביא קורבן. (התחייב להביא קורבן, אך לא בחר איזו בהמה תהיה הקורבן).
- ב. קרבנות חובה: קרבנות של מועדים, אין צריך להקדישם, ולהתחייב להביאם, כי בכל מקרה קיימת חובת הקרבה.
 - * יחד עם קורבן הבהמה הקריבו א. מנחה (קורבן מהצומח) בלולה בשמן. ב. יין נסך.
 - * "המנחה כליל" – המנחה הבאה עם הקורבן נקרכת כליל על המזבח.
 - * גר שמקריב קורבן, דינו כיהודי (ומביא את אותם קורבנות, מנחות ונסכים).

הפרשת חלה (י"ז-כ"א):

- זמן: "בבואכם אל הארץ" – מיד עם כניסת ישראל לארץ. (ולא כפי המשמעות כשכתוב "כי תבואו אל הארץ", שאז כוונת הדבר רק אחרי כיבוש הארץ (שנמשך שבע שנים), וההתנחלות בה (אף היא נמשכה שבע שנים). (בתרומות ומעשרות וביכורים נתחייבו רק אחרי הכיבוש והנחלה).

מדיני המצווה:

- א. כמות העיסה: כשעושים עיסה בכמות של עומר {43.2 ביצים} יש להפריש חלק מהעיסה ולתת לכוהן.
- ב. כמות החלה שמפרישים: מדין תורה: אין שיעור, מפרישים כמה שרוצים, כמו שבתרומה גדולה אין שיעור ("כתרומת גורן כן תרימו אותה" – כ').
- חז"ל נתנו לכך שיעור: בעל הבית, המכין עיסה לעצמו - יתן $\frac{1}{24}$ מהעיסה. נחתום, המכין עיסה כדי למכור - יתן $\frac{1}{48}$ מהעיסה.

שגגת ציבור בעשיית עבודה זרה (כ"ב-כ"ו):

- "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה אשר דיבר ה' אל משה" - חז"ל אמרו כי מדובר בחטא עבודה זרה.
- * (מדוע קבעו כך: א. בפסוק נאמר: "ולא תעשו את כל המצוות האלה" – מדובר כאן על חטא ששקול כנגד כל המצוות, וזהו חטא עבודה זרה שיש בו פריקת עול. ב. בפסוק נאמר: "אשר דיבר ה' אל משה" – 2 דברות נאמרו ישירות מפי ה': "אנכי ו"ולא יהיה לך", והן עוסקות באמונה בה' ואיסור עבודה זרה).
- החטא: בית הדין הורה בשוגג לאנשים לעבוד עבודה זרה: "והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה"
- הדין: בית הדין צריכים להביא לכפרה: א. פר לעולה עם מנחה ונסך. ב. שער עיזים לחטאת.

חטאת היחיד בעבודה זרה (כ"ה-ל"א):

- אם יחיד חטא בעבודה זרה בשגגה
- הדין: מביא עז בת שנה לחטאת והכוהן מכפר.

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

- **חוטא במזיד** ("ביד רמה" – פרוש א': עובד עבודה זרה במזיד. פרוש ב': "המברך" = {המקלל} את ה') הדין: ייענש בעונש כרת.

מקושש עצים בשבת (ל"ב- ל"ו)

- **החטא:** בני ישראל מצאו איש מחלל את השבת בהיותו מקושש עצים בשבת.
- (רש"י לבמדבר כ"ז, ג מביא בשם רבי עקיבא שהיה זה צלפחד, אך רבי שמעון לא מייחס לצלפחד חטא זה).
- מהמילים "המוצאים אותו מקושש" למדנו שהיו לדבר עדים שהתרו בו, אך הוא לא שמע להם והמשיך לקושש.
- **הספק:** בני ישראל ידעו שמגיע לאדם זה מיתה, אך לא ידעו איזה סוג מיתה הוא חייב, ולכן שמו אותו בינתיים במשמר.
- **העונש:** ע"פ ציווי ה' סקלו אותו.

מצוות ציצית (ל"ז- מ"א):

- **המצווה:** בני ישראל נצטוו לשים ציצית (פתילים) על כנפי (קצות) בגדיהם ולהוסיף פתיל תכלת.
- **המטרה:** זכירת מצוות ה' ועשייתן, ולא יתור האדם אחרי ליבו ועיניו.
- (אדם חוטא ע"י שהעין רואה דברים, הלב חומד, ואז הגוף עושה את העבירות).
- האדם חייב לקיים את המצוות כי לשם כך הוציאנו ה' ממצרים.
- לפי רש"י הציצית מזכירה את תרי"ג מצוות: **ציצית** בגימטריה - 600 + 8 חוטים + 5 קשרים = 613 = תרי"ג מצוות, אך פירוש זה נסמך על כתיבת המלה ציצית בכתיב מלא, בשונה מהדרך בה כתובה המלה בתורה.
- הקשר בין הפרשיות: פרשת המקושש בשבת נסמכה לפרשת עבודה זרה, כי המחלל שבת כעובד עבודה זרה, כי שתיהן שקולות כמו כל המצוות, ופרשת ציצית נסמכה אליהן כי גם היא שקולה כנגד כל המצוות.

שאלות ותשובות פרק טו'

שאלה	תשובה
<p>1 טו (א-ט"ז)</p> <p>א. "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" וגו'. רש"י: בישר להם שיכנסו לארץ. כיצד מתקשר עניין זה לנאמר בפרק הקודם? ב. "והקריב המקריב" – תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה (רש"י). מה התחדש באזכור הקרבנות כאן?</p>	<p>א. בפרק הקודם נאמר לישראל כי כל מי שמעל גיל עשרים (מלבד יהושע וכלב) לא יזכה להיכנס לארץ. העם התאבלו והצטערו, ועתה בישר להם ה' כי בניהם אכן יכנסו לארץ (גם כדי לנחמם וגם כדי לענות על חשש: מה יהיה אם גם הבנים יחטאו, בישר להם שיכנסו).</p> <p>ב. בני ישראל לא נתחייבו בנסכים במדבר ועתה ציוה אותם בנסכים בהקריבם עולות וזבחים.</p>
<p>2 טו הפרשת חלה (י"ז- כ"א)</p> <p>פסוקים י" – ז כ"א מדברים בהפרשת חלה. א. ממתי נתחייבו בהפרשת חלה ע"פ הפסוק, מאיזו מלה מדייק רש"י את הזמן המדויק ומהו זמן זה?</p>	<p>א. הפסוק אומר "בבואכם אל הארץ" (י"ח), אולם רש"י מדייק כי כשכתוב כי תבואו אל הארץ הכוונה לאחר שירשו אותה והתנחלו בה, אולם כאן מלמדת המלה "בבואכם" כי הפרשת חלה נעשית כבר לאחר כניסתם אליה, מרגע שאכלו מלחם הארץ נתחייבו בהפרשת חלה.</p>
<p>ב. מהי כמות העיסה שממנה יש צורך להפריש חלה, מהי כמות החלק המופרש מתוך העיסה ע"פ התורה ומה ההבדל בין השיעור שחייב בו הנחתום ע"פ חכמים לבין השיעור שחייב בו בעל הבית? היעזר ברש"י לפסוק כ'.</p>	<p>ב. צריך להפריש חלה מעיסה שיש בה לפחות כמות של עומר וע"פ התורה אין שיעור מסוים לכמות שיש להפריש, אולם חכמים קבעו שיעור לדבר זה, שהוא אחד חלקי עשרים וארבע לבעל הבית ואחד חלקי ארבעים ושמונה לאופה שזה עיסוקו ומתעסק באפיית כמויות גדולות.</p>
<p>3</p> <p>"וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות</p>	<p>א. לא מדובר כאן על כל אחת מהמצוות, אלא על אחת</p>

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>השקולה לכולן יחד והיא: איסור ע"ז.</p> <p>ב. בפסוקים כ"ד – כ"ה מדובר על מצב שכל העדה שגגה בעקבות שגגה של הדיינים שהורו היתר על איסור, ובפסוקים כ"ז – כ"ח מדובר על מקרה של שוגג יחיד. בשגגה של כל העדה מביאים פר בן בקר לעולה ושעיר עזים לחטאת ואילו יחיד מביא עז בת שנתה.</p> <p>ג. "והנפש אשר תעשה ביד רמה" (ל') – "ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה".</p> <p>ד. הגר נזכר בעניין הנסכים, בפסוקים י"ד – ט"ז, בעניין שגגת העדה בפסוק כ"ו ובעניין שגגת היחיד בפסוק כ"ט. הכתוב מדגיש בכל אחד מהמקרים כי תורה אחת לישראל ולגר הגר בתוכם.</p>	<p>האלה" (כ"ב). א. האם שגגה בכל אחת מהמצוות מחייבת קרבן זהה לזה הכתוב כאן? היעזר ברש"י. ב. מהו ההבדל בין מקרי השגגה הנאמרים בפסוקים כ"ד – כ"ה וכ"ז – כ"ח ומה ההבדל בין קרבנותיהם? היעזר ברש"י לפסוק כ"ד. ג. איזה ביטוי בכתוב מציין מקרה של עבירה במזיד ומה דינו של אדם זה? ד. ציין את כל המקרים בהם נזכר הגר בכתוב ומה דינו בכל אחד מהמקרים?</p>	<p style="text-align: center;">טו (כ"א – ל"א)</p>
<p>א. מהמילים "המוצאים אותו מקושש" למדנו שהיו לכך עדים וכן שהמשיך לקושש אף לאחר שהתרו בו ולכן נתחייב מיתה.</p> <p>ב. משה ידע כי המקושש חייב מיתה משום חילול שבת, אך לא ידע באיזו מיתה ימות.</p> <p>ג. מחלל שבת חייב מיתה אם יש עדים והתראה אך אם אין עדים והתראה עונשו בידי שמים.</p> <p>ד. פסח שני (פרק ט') ונחלת בנות צלפחד (פרק כ"ז)</p>	<p>עיין בפסוקים ל"ב – ל"ו – פרשת המקושש עצים בשבת. א. מאילו מילים למדנו שהיו עדים לדבר ושהתרו בו, שעל כן נתחייב מיתה? (רש"י לפסוק ל"ג) ב. מה היה ידוע למשה לגבי הדרך בה יש לנהוג במקרה זה ואיזו הלכה נתעלמה ממנו? היעזר ברש"י לפסוק ל"ד. ג. מהם התנאים שבהם מחלל שבת חייב מיתה, ומה העונש כאשר תנאים אלו אינם קיימים? (היעזר ברש"י לשמות ל"א, יד – טו). ד. ציין שני מקרים נוספים בספר במדבר בהם מסופר שנתעלמה הלכה ממשה רבנו.</p>	<p style="text-align: center;">4 טו פרשת מקושש עצים בשבת (ל"ב – ל"ו)</p>
<p>א. מטרת הציצית היא שבהיותה על גופנו וקרובה אלינו היא מזכירה לנו את קיום המצוות. רש"י הולך גם בדרך סמלית שבה הגימטריה של המלה ציצית, יחד עם שמונה חוטים וחמישה קשרים שווה לתרי"ג מצווי, (אך בתורה נכתבה המלה ציצית כ"ציצית" וזה לא מסתדר עם גימטריה זורמב"ן מעיר על כך).</p> <p>ב. המילה ציצית באה מהיותה עשויה פתילים, חוטים, כמו "ויקחני בציצית ראשי" (יחזקאל ח') או מהמילה הצצה על שם "וראיתם אותו".</p> <p>ג. הלב והעיניים יכולים להוליך את האדם בדרך לא נכונה, כי הלב הולך לפי הרגש ונוטה לחמוד דברים והעיניים רוצות מה שהן רואות, ללכת לפי מראה עיניים ולא דווקא לפי הדבר הנכון. משום כך האיבר הקובע הוא המוח, המפעיל את ההגיון ואת זכרון המצוות.</p>	<p>"ועשו להם ציצית" (ל"ח). א. מהי מטרתה של הציצית ע"פ הפסוקים? ב. מדוע נקרא שמה ציצית (רש"י לפסוק ל"ח) ג. מהם האיברים הגורמים לאדם ללכת בדרך הלא נכונה וכיצד? ומהו, אם כן, האיבר שאמור להוליך את האדם בדרך הנכונה? היעזר ברש"י לפסוק ל"ט.</p>	<p style="text-align: center;">5 טו ציצית (ל"ז – מ"א)</p>